

Mühendislik Fakültesi

Kimya Mühendisliği Bölümü

KMB256-Polimere Giriş

Dr. Öğr. Üyesi, İsa DEĞİRMENCI

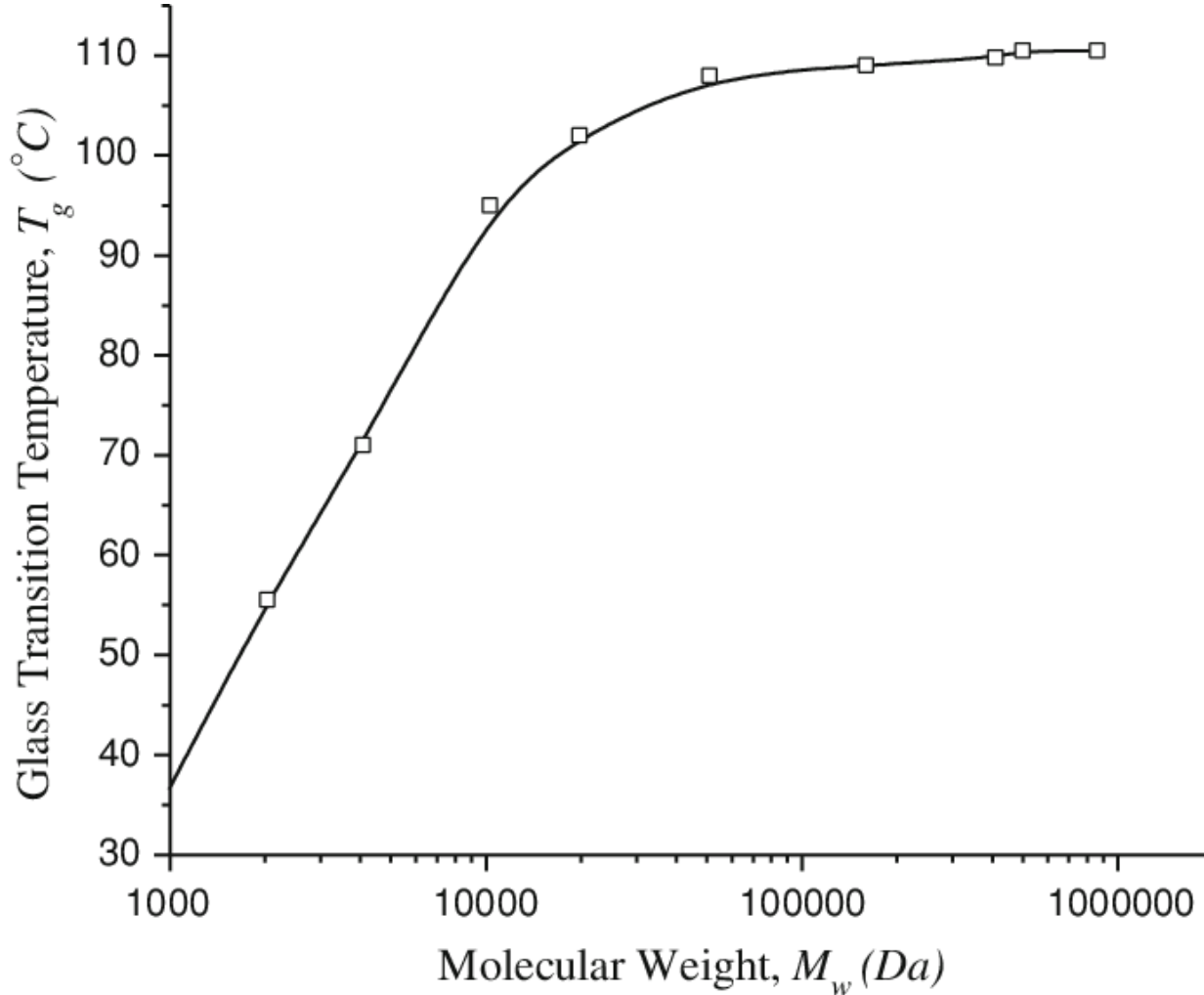
Polimer Mol Kütlesi

KMB256-Polimere Giriş

Hafta-7

f-) Mol Kütlesi

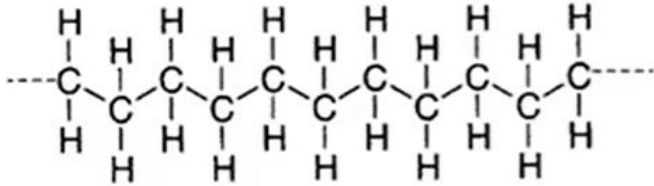
Polistiren'in camı geçiş sıcaklığına mol kütlesi değişiminin etkisi.

Petrol kaynaklı olan parafin farklı türlerde olabilmektedir.

Gaz

4 karbon
gaz

Sıvı

5-6 karbon
Sıvı

6-9 düşük viskoziteli sıvı

9-16 orta viskoziteli sıvı

Katı

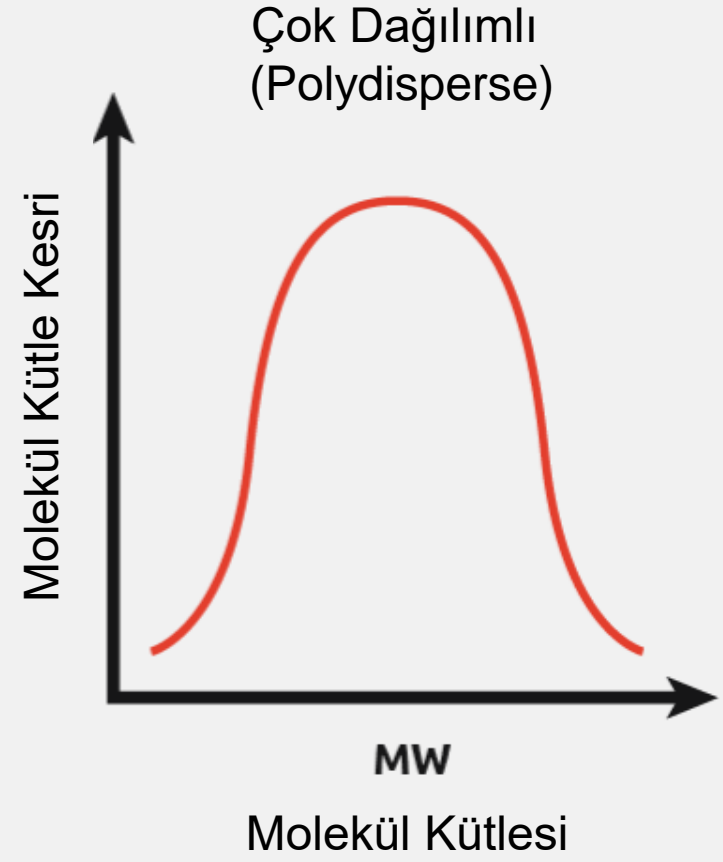
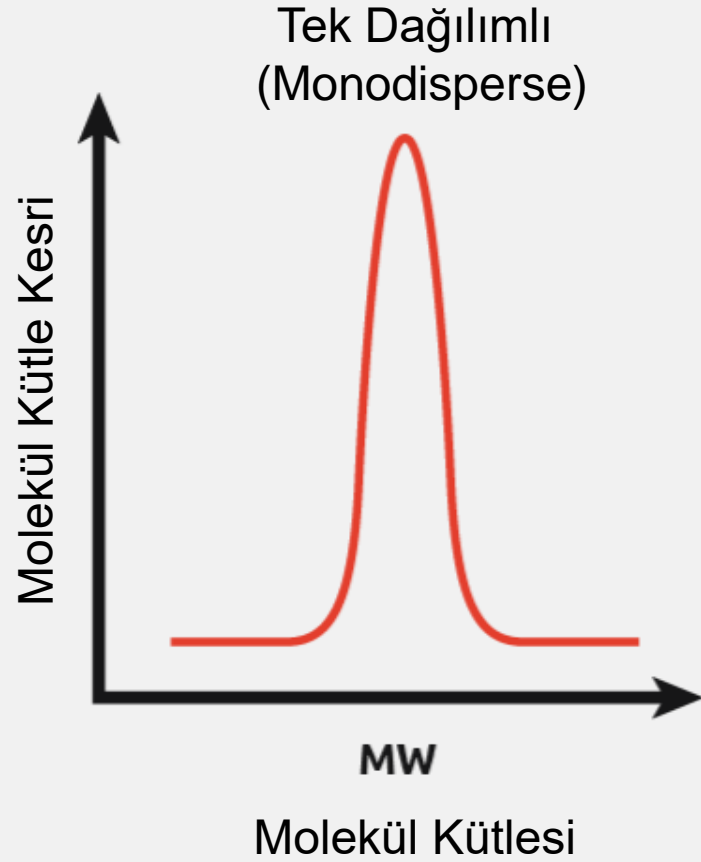
16-25 mumsu davranış
çok yüksek vizkozite

25-50 arası karbonlu parafinler ise
mumdur

Polimerizasyon derecesi artan polimerlerinde erime ve camsı geçiş (T_g) değerleri değişim gösterir.

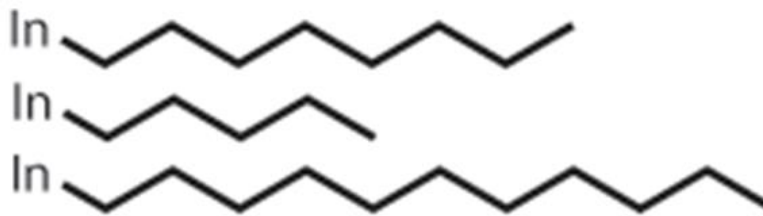
Greater Chain Length Control

RAFT
Polimerizasyonu

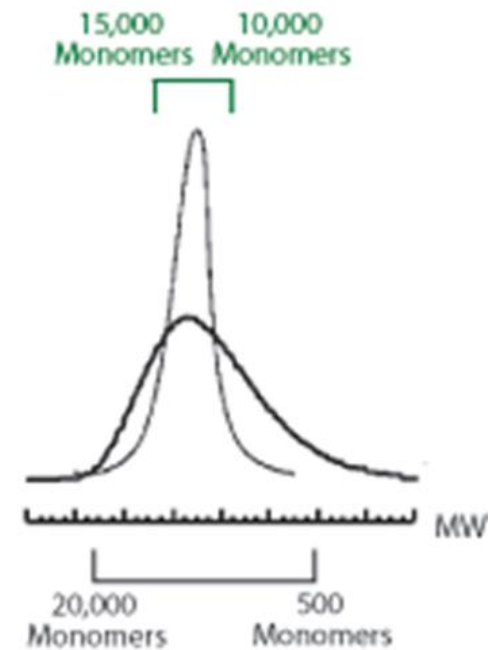

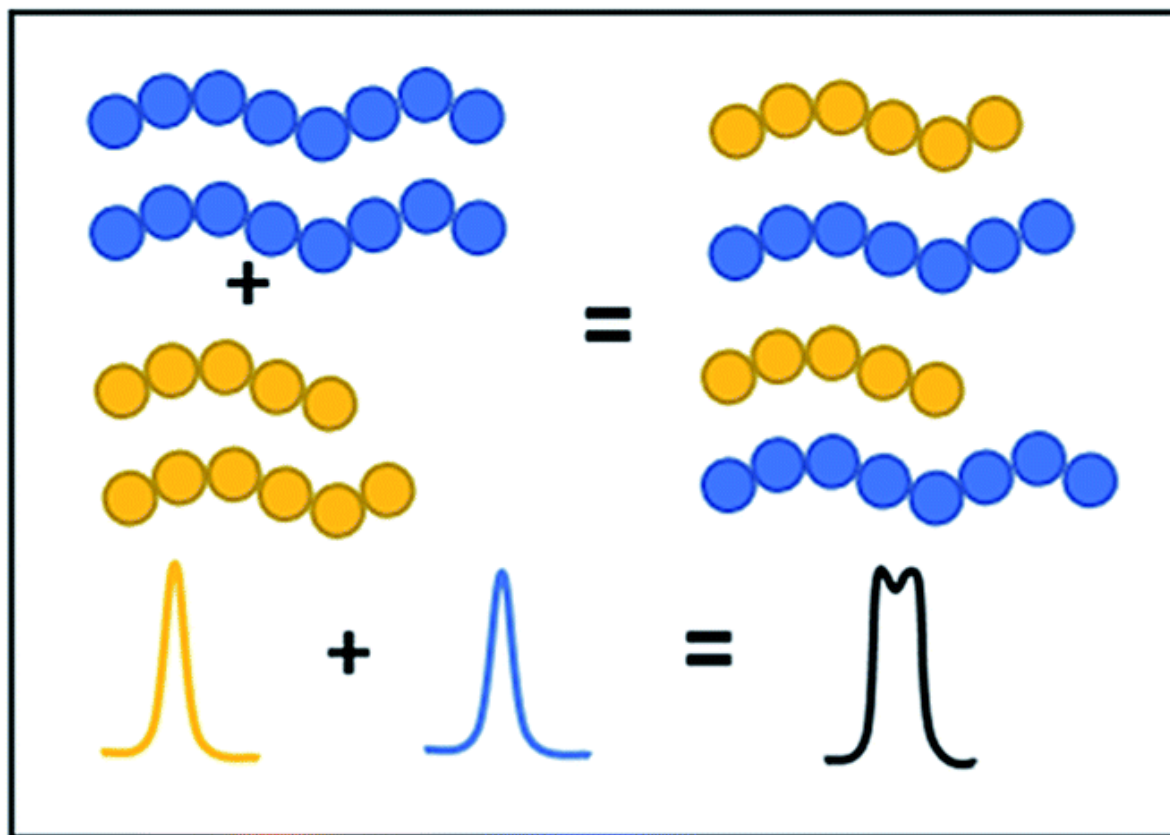
Monomer

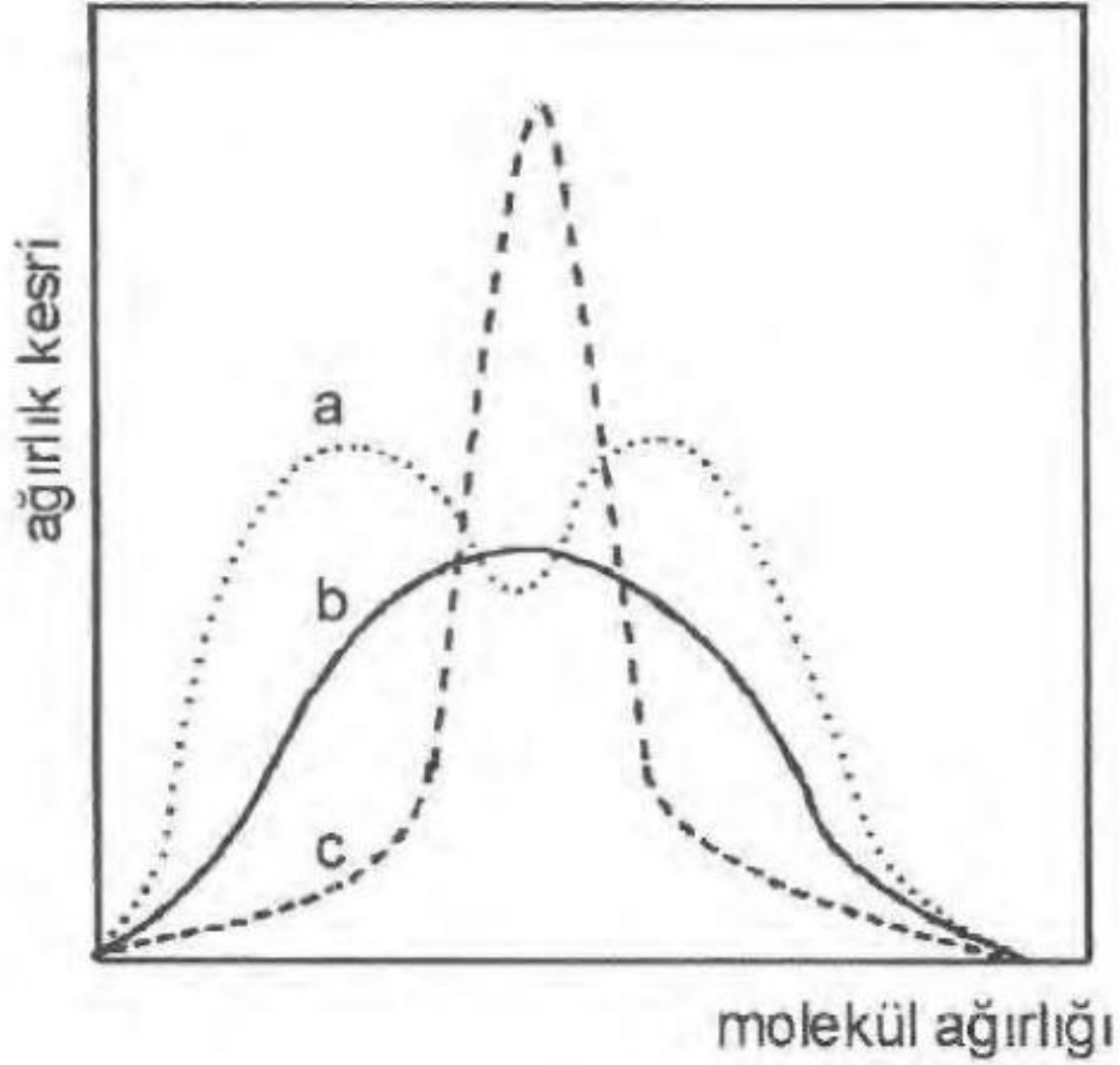
Geleneksel Radikal
Polimerizasyonu

Inconsistent Chain Length

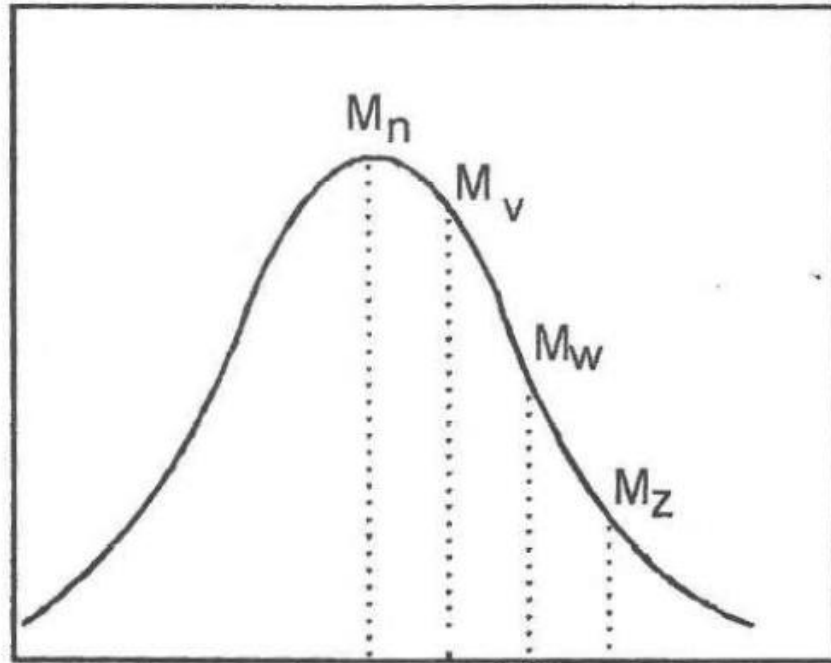

Polimer Mol Kütlesi Türleri

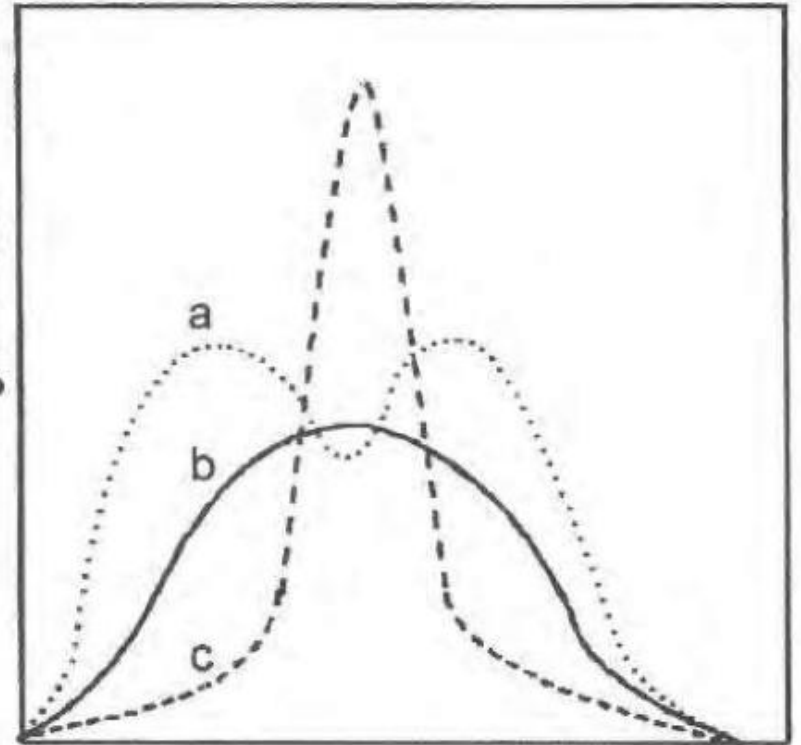
Molekül ağırlığı türü	Belirleme yöntemi
sayıca-ortalama molekül ağırlığı (M_n),	<ul style="list-style-type: none"> ♦ sayısal özellikler (kaynama noktası yükselmesi, donma noktası alçalması) ♦ buhar basıncı düşmesi ♦ osmotik basınç ♦ son grup analizleri
ağırlıkça-ortalama molekül ağırlığı (M_w),	<ul style="list-style-type: none"> ♦ ışık saçılması yöntemi
viskozite-ortalama molekül ağırlığı (M_v)	<ul style="list-style-type: none"> ♦ viskozite ölçümleri
z-ortalama molekül ağırlığı (M_z)	<ul style="list-style-type: none"> ♦ ultrasantrifüj yöntemi

ağırlık kesri

molekül ağırlığı

ağırlık kesri

molekül ağırlığı

Sayıca Ortalama Mol Kütlesi (M_n)

Stirenin molekül ağırlığı 104 g/mol olduğu için tek bir stiren molekülünün ağırlığı $104/N_A$ gram olacaktır. Buna göre her boydaki zincirlerin toplam örnek ağırlığına katkıları;

$$20 \text{ merli zincirlerin ağırlığı} = 500 \times 20 \times (104/N_A)$$

$$280 \text{ merli zincirlerin ağırlığı} = 200 \times 280 \times (104/N_A)$$

$$1500 \text{ merli zincirlerin ağırlığı} = 140 \times 1500 \times (104/N_A)$$

$$3000 \text{ merli zincirlerin ağırlığı} = 40 \times 3000 \times (104/N_A)$$

20 birimden oluşan 500 adet zincir

280 birimden oluşan 200 adet zincir var

1500 birimden oluşan 140 adet zincir

3000 birimden oluşan 40 adet zincir

20 merli zincirlerin ağırlığı = $500 \times 20 \times (104/N_A)$

280 merli zincirlerin ağırlığı = $200 \times 280 \times (104/ N_A)$

1500 merli zincirlerin ağırlığı = $140 \times 1500 \times (104/ N_A)$

3000 merli zincirlerin ağırlığı = $40 \times 3000 \times (104/ N_A)$

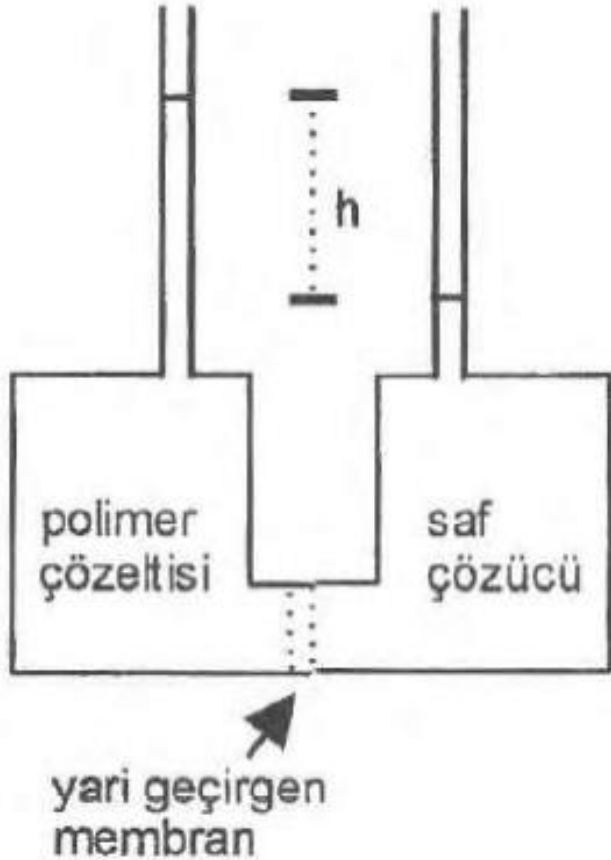
$$M_n = \frac{\sum_{i=1}^{\infty} M_i N_i}{\sum_{i=1}^{\infty} N_i}$$

$$M_n = \frac{500x\left(\frac{20x104}{N_A}\right) + 200x\left(\frac{280x104}{N_A}\right) + 140x\left(\frac{1500x104}{N_A}\right) + 40x\left(\frac{3000x104}{N_A}\right)}{500 + 200 + 140 + 40}$$

$$M_n = \frac{4118400}{880} = 46800 \text{ g/mol}$$

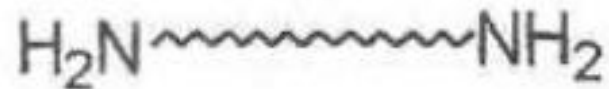
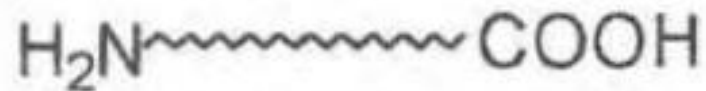
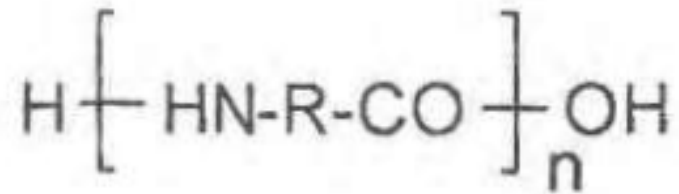

Osmotik Basınc

Seyreltik hazırlanan polimer çözeltisinin osmotik basıncından çözünen tanecik sayısı (polimer zinciri sayısı) bulunur. Çözünen numunenin kütlesi kullanılarak, her bir zincirin ortalama kütlesi bulunur.

Son Grup Analizi

Örneğin; yukarıdaki polimerin 0.15 gramı bir çözücünde çözülüp, asit gruplarının analizi için 0.001 N NaOH dan 5 cm³ harcanmış ise polimer örneğinin mol sayısı;

$$\begin{aligned}\text{polimerdeki asit grubu mol sayısı} &= \text{harcanan bazın mol sayısı} \\ &= 0.001 \times 5 \times 10^{-3} \\ &= 5 \times 10^{-6} \text{ mol polimer}\end{aligned}$$

Analizde kullanılan polimer miktarı 0.15 gram olduğuna ve bu miktar polimerin 5 x 10⁻⁶ mol polimere karşılık geldiği bilindiğine göre, polimerin sayıca-ortalama molekül ağırlığı,

$$M_n = \frac{0.15}{5 \times 10^{-6}} = 30\,000 \text{ g / mol}$$

Son grup analizleri yöntemi 10 000-40 000 g/mol sınırları arasındaki molekül ağırlığı ölçümleri için uygundur. Rasamalı polimerlerin molekül

Kütlece Ortalama Mol Kütlesi (M_w)

Işık Saçılımı Yöntemi

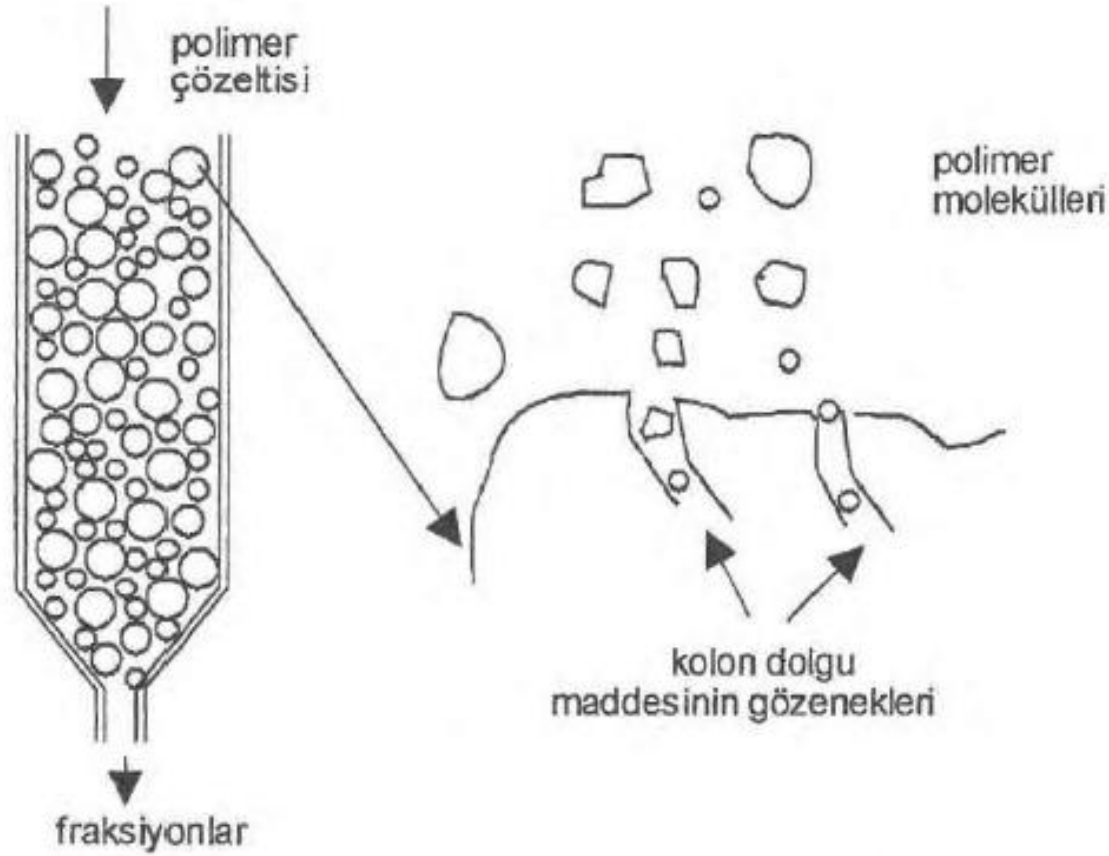
$$\frac{I}{I_0} = e^{-\tau l}$$

$$M_w = \frac{\sum_{i=1}^{\infty} M_i^2 N_i}{\sum_{i=1}^{\infty} M_i N_i}$$

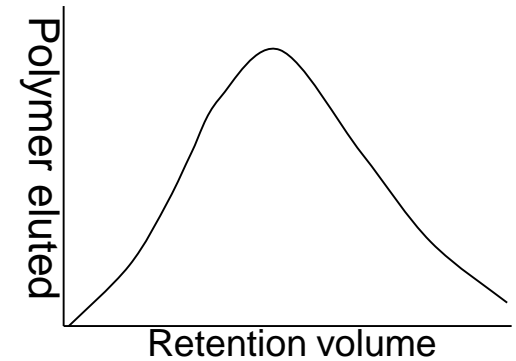

Jel Geçirgenlik Kromatografisi

GPC

- Kolon yüksek oranda çapraz baėlı polistiren ile doldurulur
- Polimer özeltisi kolondan akıtılır.
- Küçük ebatlı polimerler kolondaki gözeneklere sızarlar ve kolondaki akışları gecikir.
- Büyük ebatlı polimerler gözeneklere sızamadıkları için hızla kolonu terk ederler.
- M_n , M_w ve heterojenlik indisi verileri elde edilir.

20 merli zincirlerin ağırlığı = $500 \times 20 \times (104/N_A)$

280 merli zincirlerin ağırlığı = $200 \times 280 \times (104/ N_A)$

1500 merli zincirlerin ağırlığı = $140 \times 1500 \times (104/ N_A)$

3000 merli zincirlerin ağırlığı = $40 \times 3000 \times (104/ N_A)$

$$M_w = \frac{\sum_{i=1}^{\infty} M_i^2 N_i}{\sum_{i=1}^{\infty} M_i N_i}$$

$$M_w = \frac{500x\left(\frac{20x104}{N_A}\right)^2 + 200x\left(\frac{280x104}{N_A}\right)^2 + 140x\left(\frac{1500x104}{N_A}\right)^2 + 40x\left(\frac{3000x104}{N_A}\right)^2}{500x\left(\frac{20x104}{N_A}\right) + 200x\left(\frac{280x104}{N_A}\right) + 140x\left(\frac{1500x104}{N_A}\right) + 40x\left(\frac{3000x104}{N_A}\right)}$$

$$M_w = 181443 \text{ g/mol}$$

$$M_n = \frac{4118400}{880} = 46800 \text{ g/mol}$$

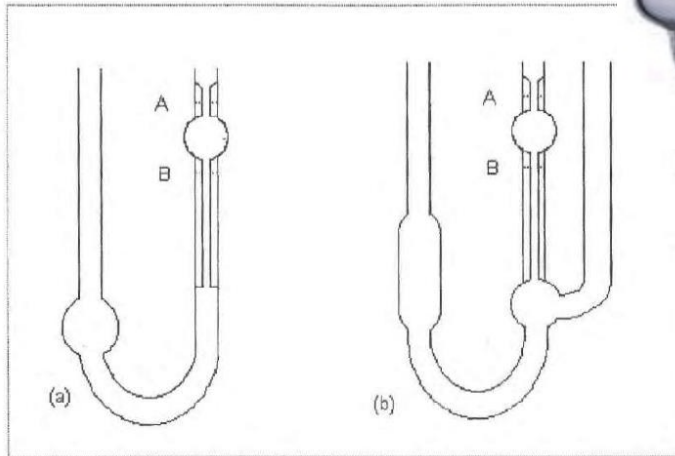
$$HI = \frac{M_w}{M_n}$$

$$HI = \frac{181443 \text{ g/mol}}{46800 \text{ g/mol}} = 3,88$$

Viskozite Ortalama Mol Kütlesi (Mv)

Ostwald Viskozimetresi

VISCOSITY MEASUREMENT

Ubbelohde Viscometer, for measuring viscosity of dilute solution

upper and lower level

(measure the flow time t , of solution, drop from upper level to lower level)

$$\eta = k\rho t$$

k = viscometer constant

ρ = density of solution

t = flow time

If, t = time for solution

t_0 = time for solvent

$\rho = \rho_0 \therefore$ dilute solution

ρ_0 = solvent density

$$\frac{V}{t} = \frac{\pi p r^4}{8 \eta l}$$

$$\eta_r = \frac{\eta}{\eta_0} = \frac{t}{t_0}$$

2. Çözelti Viskozitesi

- Ubbelohde viskozimetresi ile
Aşağıdaki veriler elde edilir

i. Relatif viskozite: $\eta_r = \frac{\eta}{\eta_o} = \frac{t}{t_o}$

ii. Spesifik viskozite: $\eta_{sp} = \frac{t - t_o}{t_o}$

iii. İndirgenmiş viskozite: $\eta_{red} = \frac{\eta_{sp}}{c}$

iv. Inherent viskozite : $\eta_{inh} = \frac{\ln \eta_r}{c}$

v. İntrinsik viskozite : $\left[\frac{\eta_{sp}}{c} \right]_{c \rightarrow 0} = \eta_{int}$

Viskozite Ortalama Mol Kütlesi ($\bar{M}_v$)

Intrinsic viscosity is the most useful of the various Viscosity designations because it can be related to molecular weight by the Mark-Houwink-Sakurada equation:

$$[\eta] = K \bar{M}_v^a \rightarrow \text{Log} [\eta] = \log K + a \log \bar{M}_v$$

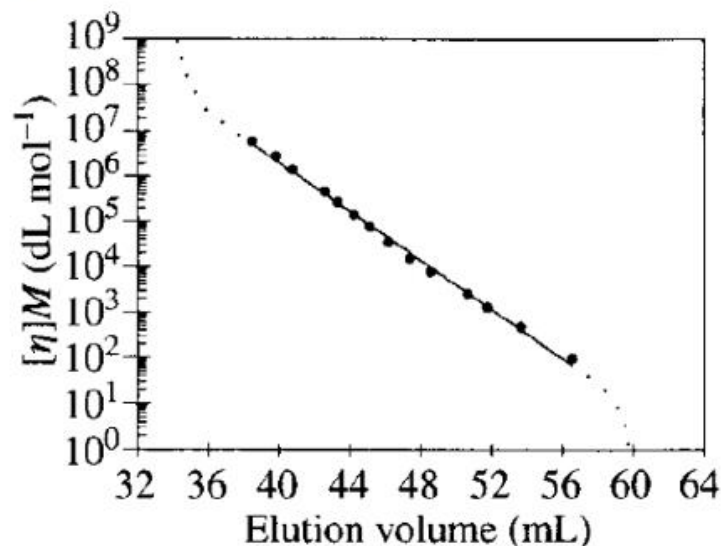
where $\bar{M}_v$,

is the viscosity average molecular weight, defined as

$$\bar{M}_v = \left(\frac{\sum N_i M_i^{1+a}}{\sum N_i M_i} \right)^{1/a}$$

A fraction of a polystyrene sample elutes in tetrahydrofuran at 25 °C at 48 mL. Estimate the molar mass of this fraction using the universal calibration for a set of columns presented in the figure below and the Mark-Houwink coefficients (K) listed in the table below. (Mark-Houwink equation: $[\eta] = KM^a$, $[\eta]$ has units of reciprocal concentration, $\text{dL} \cdot \text{g}^{-1}$, where dL is one tenth of 1 L)

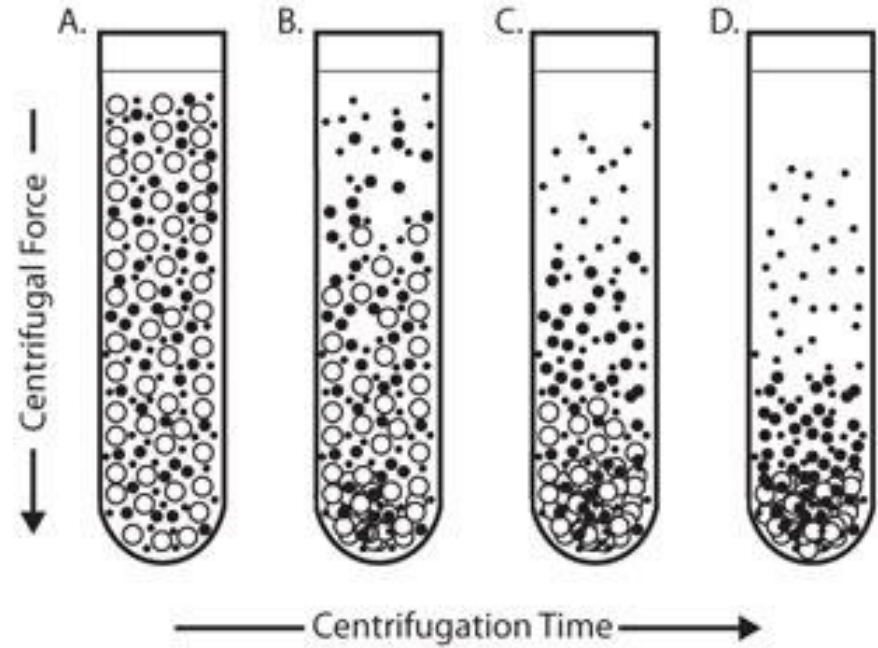
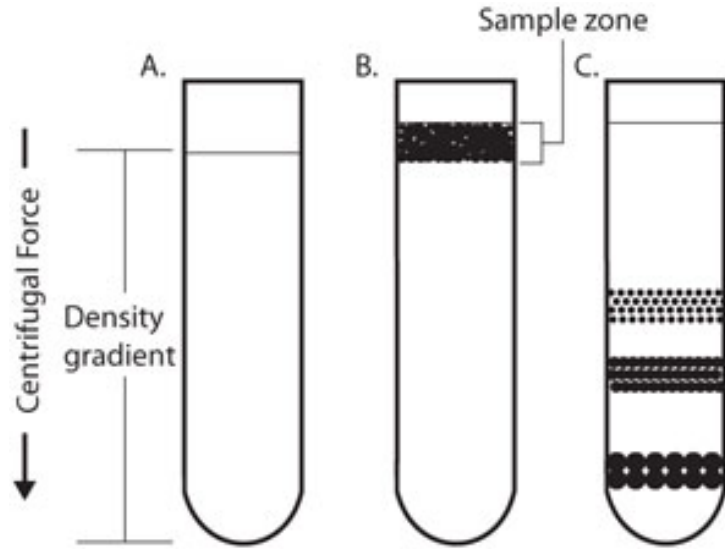
Table 1.4 Representative Mark-Houwink and Huggins coefficients of linear polymers

Polymer	Solvent	$K[(\text{dL g}^{-1})(\text{mol g}^{-1})^a]$	a	k_H
Polybutadiene	Tetrahydrofuran* at 25 °C	2.88×10^{-4}	0.726	
Polybutadiene	Dioxane† at 26.5 °C	1.78×10^{-3}	0.50	
Polystyrene	Tetrahydrofuran* at 25 °C	1.10×10^{-4}	0.725	0.35
Polystyrene	Cyclohexane† at 34.5 °C	8.46×10^{-3}	0.50	0.5–0.8
Polyethylene	Xylene at 81 °C	1.05×10^{-3}	0.63	0.38
Polypropylene	Xylene at 85 °C	9.6×10^{-4}	0.63	

Z-Ortalama Mol Kütlesi (M_z)

$$M_z = \frac{\sum_{i=1}^8 M_i^3 N_i}{\sum_{i=1}^8 M_i^2 N_i}$$

Ultra Santrifüj

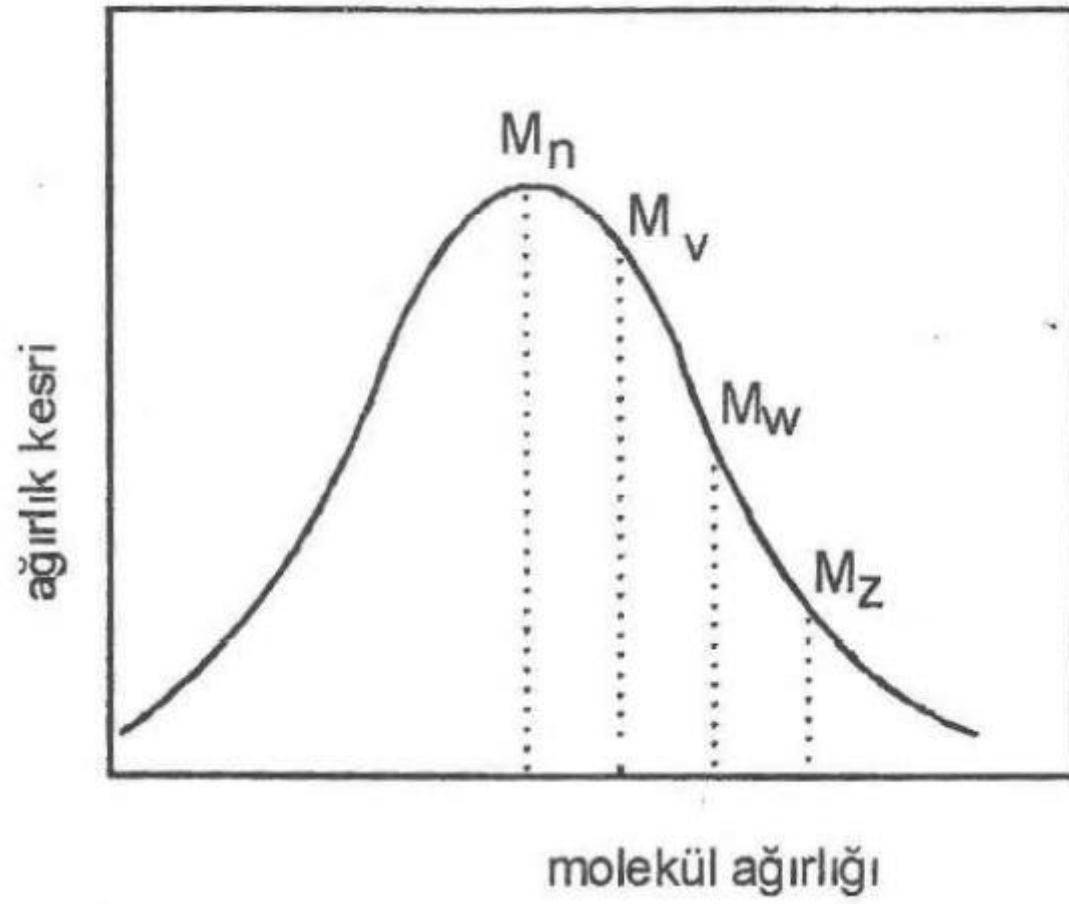

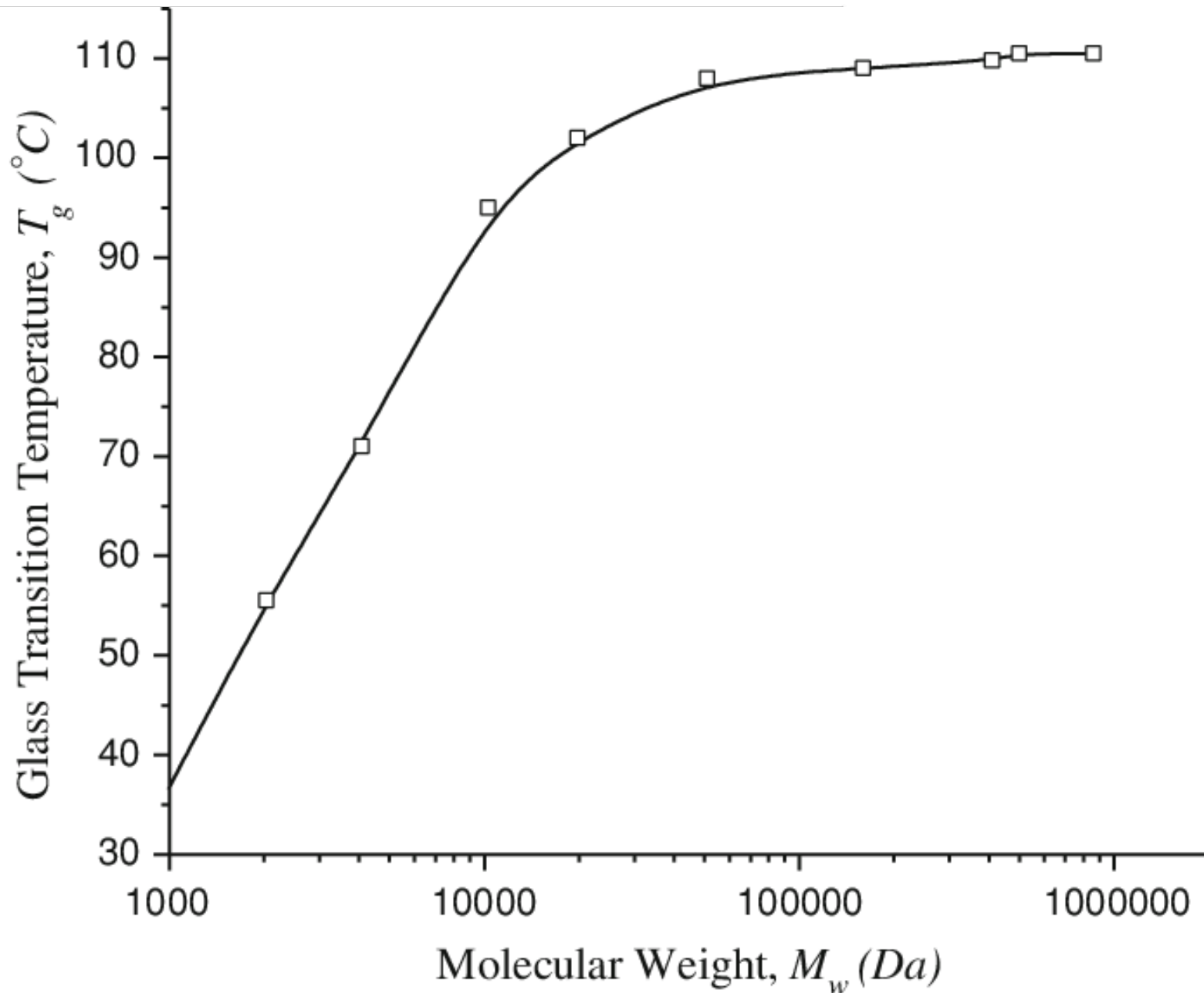

Yöntemlere Göre Kullanım Aralığı Sınırları

Yöntem	Molekül ağırlığı türü	Molekül ağırlığı sınırı
osmometre	M_n	20 000-2 000 000
ışık saçılma	M_w	∞
son grup analizleri	M_n	40 000 e kadar
ultrasantrifüj	M_z	∞
ebüliyoskopi	M_n	5 000 e kadar
kriyoskopi	M_n	5 000 e kadar

Polistiren'in camısı geçiş sıcaklığına mol kütlesi değişiminin etkisi.

